

Kreikan eläkejärjestelmä (2015)

Yleistä eläkeuudistuksista

Vuodesta 2010 lähtien Kreikan eläkejärjestelmä on ollut merkittävien muutosten kohteena, sillä Euroopan komissio, Euroopan keskuspankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ovat vaatineet Kreikalta eläkejärjestelmän kokonaisvaltaista uudistamista. Eläkeuudistusten tavoitteena on osaltaan ollut maan julkisen talouden tasapainottaminen ja velkaantumiskehityksen pysäyttäminen. Eläkejärjestelmän uudistaminen on osoittautunut haastavaksi, sillä siitä on säädetty useissa eri laeissa ja järjestelmä on ollut hallinnollisesti hyvin hajanainen.

Kreikan parlamentti hyväksyi laajan eläkeuudistuksen (lait 3863/2010, 3865/2010) heinäkuussa 2010. Eläkeuudistus muuttaa eläkejärjestelmän rakennetta ottamalla käyttöön uuden vähimmäistoimeentulon takaavan ja asumiseen perustuvan peruseläkkeen. Edellytyksenä on, että vakuutettu on asunut Kreikassa 35 vuotta ikävuosina 15–67. Uudistus on tullut voimaan vuoden 2015 alusta.

Lait muuttivat ja yhtenäistivät myös työeläkkeen laskentasääntöjä. Yksityisen ja julkisen sektorin palkansaajille sekä yrittäjille (maatalousyrittäjiä / -työntekijöitä lukuunottamatta) eläkettä karttuu vuodesta 2015 lähtien samalla tavalla. Aiemmasta laskentavasta, joka perustui viiteen parhaaseen työvuoteen viimeisestä kymmenestä vuodesta, siirryttiin koko työuraan perustuvaan laskentaan. Lisäksi karttumisprosentteja alennettiin aiemmasta 2–3 prosentista 0,8–1,5 prosenttiin. Karttumisprosentti on riippuvainen vakuutusajan pituudesta.

Vuonna 2010 säädetyt eläkelait korottivat ja yhtenäistivät myös vanhuuseläkeikä. Alin vanhuuseläkeikä nousi 60 ikävuoteen ja yleinen vanhuuseläkeikä 65:en. Lisäksi eläkeikä sidottiin elinajanodotteeseen vuodesta 2021 lähtien. Myöhemmin voimaan tulleet lait (4093/2012; 4302/2014) korottivat vanhuuseläkeiän 65:stä 67 ikävuoteen. Samalla pitkän vakuutusajan perusteella myönnettävän eläkkeen alaikäraja nousi 62 vuoteen ja täyteen eläkkeeseen vaadittavien vakuutusvuosien määrä 35:stä 40 vuoteen. Vähimmäisvakuutusaika on 15 vuotta, jolloin eläke voidaan myöntää 67-vuotiaana.

Vuoden 2010 lainsäädäntö toi muutoksia myös eläkeindeksien määräytymiseen ja asetti tavoitteeksi eläkekassojen lukumäärän vähentämisen 13:sta neljään. Vuonna 2015 jäljellä on neljä keskeistä vakuutuslaitosta/-kassaa (IKA, OGA, OAEE ja ETAA) sekä kolme pienempää erityiskassaa, ks. Hallinto. Toimijoiden määrää on esitetty vähennettäväksi edelleen.

Pakolliset lisäeläkkeet ovat muodostaneet kiinteän osan työeläketurvaa. Lisäeläkkeitä ovat maksaneet ammatti- ja alakohtaiset kassat sekä sosiaalivakuutuslaitos IKA osana yleistä lisäeläkejärjestelmää (ETEAM). Vuoden 2012 lainsäädännöllä (4052/2012) lisäeläkkeet on muutettu maksuperusteisiksi (NDC) vuodesta 2015 alkaen ja tavoitteeksi on asetettu, että vuoteen 2015 mennessä hallinto ja vakuutetut keskitetään yhteen kassaan (ETEA).

Lisäksi eläkkeitä suoranaisesti leikkaavia lakeja on säädetty useampia. Leikkaukset koskevat yli tuhannen euron kuukausieläkkeitä. Esimerkiksi laki 3968/2011 alensi yli 1200 €:n peruseläkkeitä 20 prosenttia. Lisäksi alle 55-vuotiaiden eläkeläisten eläkkeitä alennettiin 40 prosenttia niiltä, joiden eläke oli yli 1000 euroa, Myös ETEAM:in (IKA) pakollisia lisäeläkkeitä laskettiin 30 prosenttia. Edelleen laki 4051/2012 alensi yli 1300 euron peruseläkkeitä 12 prosenttia ja lisäeläkkeitä 10–20 prosenttia eläkkeen määrästä riippuen. Lisäksi laki 4093/2012 poisti ylimääräiset eläkkeet (joulu-, pääsiäis- ja kesäbonus) kokonaan. Myös yli 1000 euron eläkkeisiin tehtiin 5–20 prosentin leikkauksia. Lisää eläkkeisiin kohdistuvia leikkauksia on odotettavissa myös vuosien 2015 tai 2016 aikana.

EU:n talouspoliittisen komitean (Economic Policy Committee, EPC) ns. AWG-työryhmän (Ageing Working Group) laskelmien mukaan eläkeuudistuksen arvioidaan alentavan kokonaiseläkemenoja nykyisestä (2014) noin 16 prosentista noin 14 prosenttiin BKT:sta vuoteen 2040 mennessä ja pysyvän tällä tasolla vuoteen 2060 asti. Lakisääteisten eläkemenojen BKT-osuus alenee noin 14 prosentista noin 12 prosenttiin ja pakollisten lisäeläkkeiden noin kahdesta prosentista 1,6 prosenttiin vuoteen 2060 mennessä.

Eläkejärjestelmän rakenne

Lakisääteinen eläketurva perustuu pääsääntöisesti työntekoon. Eläkejärjestelmästä myönnetään vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeitä. Lakisääteinen eläketurva muodostuu vähimmäisturvan takaavasta peruseläkkeestä, työeläkkeestä sekä ns. työeläkkeen lisäosasta eli pakollisesta lisäeläkkeestä. Pakollinen lisäeläkejärjestelmä muutettiin etuusperusteisesta maksuperusteiseksi (NDC, notional defined contribution) vuoden 2015 alusta alkaen. Vapaehtoinen lisäeläkesäästäminen on vähäistä.

Vuodesta 2015 alkaen eläkejärjestelmä on jaettu uuteen ja vanhaan järjestelmään. Kreikan parlamentti hyväksyi tätä koskevan eläkeuudistuksen 2010. Uudessa järjestelmässä työeläkkeen laskentasäännöt on yhtenäistetty ja käytössä on uusi vähimmäistoimeentulon takaava, asumiseen perustuva peruseläke. Muutos tulee voimaan asteittain ja eläkkeen uusia laskentasääntöjä on sovellettu vuodesta 2011 lähtien siten, että vuoteen 2010 saakka eläke määräytyy vanhan järjestelmän mukaan ja vuodesta 2011 alkaen uuden järjestelmän mukaan.

Vanhuuseläkeikä

Vanhuuseläkeikä on 67 vuotta. Varhennettuna eläke voidaan myöntää 62 vuotta täyttäneelle. Vakuutusaikaa vaaditaan vähintään 15 vuotta. Varhennusvähennys on 6 prosenttia vuodessa (0,5 % / kuukausi). Eläkkeen voi saada vähentämättömänä 62 vuoden iästä, mikäli vakuutusaikaa on vähintään 40 vuotta. Siirtymäsäännöksistä johtuen eläkkeitä voidaan myöntää myös edellä esitettyä alemmasta eläkeiästä.

Lakisääteisen vanhuuseläkeiän nostosta on Kreikassa viimeisen viiden vuoden aikana säädetty useissa eri laeissa. Yksi merkittävimmistä eläkeiän nostoon vaikuttavista laeista on vuonna 2010

voimaan tullut laki, joka sitoo yksityisen ja julkisen sektorin eläkeiät elinajanodotteen muutokseen vuodesta 2021 alkaen. Eläkeikä tarkistetaan kolmen vuoden välein.

Raskaissa töissä työskentelevillä on oikeus eläkkeeseen 62-vuotiaana, jos vakuutusaikaa on vähintään 15 vuotta (4500 päivää), josta raskasta työtä vähintään 12 vuotta (3600 päivää). Raskaiksi tai epäterveellisiksi luokitelluissa ammateissa raskasta työtä täytyy olla vähintään 1000 päivää viimeisten 13 vuoden aikana. Raskaan työn ammattiluokituksia on karsittu voimakkaasti viime vuosien eläkeuudistuksissa. Kreikan työ- ja sosiaaliturvaministeriö julkaisi vuonna 2012 uuden listan ammateista, joita pidetään raskaina ja vaarallisena. Kyseinen lista on astunut voimaan 01.01.2012 alkaen. Tavoitteena on ollut vähentää erityiseläkeikien piiriin kuuluvien työntekijöiden määrää enintään 10 prosenttiin kaikista työntekijöistä.

Rahoitus

Eläkkeiden rahoitus perustuu jakojärjestelmään. Eläkkeet kustannetaan työntekijä- ja työnantajamaksuilla sekä valtion varoin. Vakuutusmaksuja peritään noin 5 600 euron kuukausituloihin asti.

Työntekijän eläkevakuutusmaksu on 7,30 prosenttia ja työnantajan 14,80 prosenttia ylätulorajan alittavasta palkan osasta. Maanviljelijöiltä peritään 7 prosentin suuruista vakuutusmaksua (valtio maksaa 10 %) ja yrittäjät maksavat 20 prosentin suuruista vakuutusmaksua. Eläkemaksuihin on esitetty korotuksia.

Vuodesta 1993 lähtien valtion on määriteltävä osallistuvan eläkkeiden rahoitukseen maksamalla IKA:lle yhden prosentin BKT:stä vuosina 2003–2032.

Pakollisten ETEAM-lisäeläkkeiden (tai ETAA) vakuutusmaksut ovat kolme prosenttia sekä työntekijältä että työnantajalta.

Raskaassa ja terveydelle haitallisessa työssä olevien vakuutusmaksut ovat korkeammat kuin yleiset maksut. Työntekijän maksu on tällöin 9,50 prosenttia ja työnantajan maksu 16,20 prosenttia. Työnantajamaksua korotetaan vielä yhdellä prosenttiyksiköllä, jos työhön liittyy erityinen riski joutua työkyvyttömyyseläkkeelle.

Työnantajalta ja työntekijältä perittävät lakisääteiset sosiaalivakuutusmaksut vuonna 2015

	TYÖNTEKIJÄ, %	TYÖNANTAJA, %	YHTEENSÄ, %
Työeläke	7,30	14,80	22,10
Työeläke, raskaat ja vaaralliset ammatit	9,50	16,20	25,70
Pakollinen lisäeläke	3,00	3,00	6,00
Sairausvakuutus	2,55	4,55	7,10
Työttömyys	1,83	3,17	5,00

Hallintoviranomaiset IKA (peruseläkkeet) ja ETEA (lisäeläkkeet) ovat (8.8.2015) ilmoittaneet eläkkeisiin kohdistuvista uusista sairausvakuutusmaksuista:

- Kaikista peruseläkkeistä perittävä sairausvakuutusmaksu nousee 4 prosentista 6 prosenttiin 01.07.2015 alkaen ja maksut peritään takautuvasti syyskuussa (kaikki eläkelaitokset IKA, NAT jne.).
- Kaikista lisäeläkkeistä aletaan 01.07.2015 alkaen periä 6 prosenttia sairausvakuutusmaksua, jota ei aiemmin ole peritty ja maksu peritään takautuvasti loka-joulukuussa 2015.

Vanhuuseläke

Työeläke (analogiki sintaksi)

Vanhuuseläkkeen saaminen edellyttää, että vakuutusmaksuja on maksettu vähintään 4 500 päivältä (15 vuodelta). Vuodesta 2015 alkaen täyteen työeläkkeeseen vaaditaan 40 vuoden vakuutusaika aiemman 35 vuoden sijaan.

Vähentämättömään eläkkeeseen on oikeus 67 vuotta täyttäneillä, jos vakuutusaikaa on kertynyt vähintään 15 vuotta (4500 päivää). Vähentämättömän eläkkeen voi saada myös 62-vuotiaana, jos henkilöllä on vakuutusaikaa 40 vuotta.

Eläkkeen määräytyminen

Vuodesta 2015 lähtien eläkkeen määräytyminen eri työntekijäryhmien välillä on yhtenäistetty. Julkisen ja yksityisen sektorin työntekijöille sekä yrittäjille eläke karttuu samalla tavalla ja se perustuu vakuutusajan pituuteen koko työuralta. Aikaisemmin eläkkeen määräytyminen laskettiin työntekijän viimeisen kymmenen työvuoden perusteella, joista valittiin viisi parasta vuotta ansiotulojen mukaan.

Karttumisprosentteja on alennettu aiemmasta 2–3 prosentista 0,8–1,5 prosenttiin. Uudessa järjestelmässä karttumisprosentti nousee suhteessa vakuutusajan pituuteen.

VAKUUTUSAIKA, VUOSIA	KARTTUMISPROSENTTI
1-15	0,80
15-18	0,86
18-21	0,92
21-24	0,99
24-27	1,06
27-30	1,14
30-33	1,22
33-36	1,31
36-39	1,40
39-45	1,50

Peruseläke (vasiki syntaksi)

Uusi peruseläkejärjestelmä ja sitä koskeva laki (3863/2010) tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Peruseläkkeen edellytyksenä on, että vakuutettu on asunut Kreikassa 35 vuotta ikävuosina 15–67. Täysimääräinen peruseläke on 360 euroa kuukaudessa 67 vuoden iästä lähtien ja se maksetaan 12 kertaa vuodessa. Peruseläke ei ole työeläkevähenteinen. Peruseläkkeen määrä kuitenkin vähenee, jos

- Perhe-eläke on jo maksussa.
- Henkilö ei ole asunut 15 vuotta Kreikassa tai EU-alueella (tai 4500 pvää) pysyvästi.
- Vuositulot ylittävät eläkkeeseen oikeuttavan rajan.

Jos oikeutta työeläkkeeseen (analogiki syntaksi) ei ole, maksaa OGA peruseläkkeen.

Yhteenlasketulle peruseläkkeelle ja työeläkkeelle on määritelty vähimmäismäärä. Työkyvyttömyyseläkkeen (yli 80 % työkyvytön) ja vanhuuseläkkeen (15 vuoden vakuutusaja ja eläkeikä 67 vuotta) täyden eläkkeen vähimmäismäärä on 392,70 €/kk vuonna 2015. Vähimmäiseläkkeen määrää alennettiin syksyn 2015 kolmannen lainapaketin yhteydessä. Aikaisemmin vähimmäiseläkkeen määrä on ollut 486 €/kk.

Uusi peruseläke koskee vain henkilöitä, joilla on oikeus hakea eläkettä 01.01.2015 alkaen. Vakuutusaja ja eläke lasketaan niin, että vuoteen 2010 saakka eläke lasketaan vanhan järjestelmän mukaan ja vuodesta 2011 alkaen uusi laskentatapa astuu voimaan. Uusi järjestelmä tulee siis kokonaisuudessaan voimaan niillä henkilöillä, jotka ovat ensi kertaa vakuutettuja

01.01.2011 alkaen. Vaikka peruseläke myönnetään vuoden 2015 alusta alkaen kaikille, joilla on oikeus hakea vanhuuseläkettä, on huomioitava, että sen vaikutus on eläkkeissä aluksi hyvin pieni. Esimerkiksi uusille eläkkeenhakijoille eläkkeen määrä lasketaan vuonna 2016 eläkettä hakeville henkilöille seuraavasti $360 \text{ €} \times (5/35) = 51,43 \text{ €}$.

Vähimmäisavustus (Epidomatos Koinonikis Allileggis Sintaksiouhon, EKAS)

Vakuutusmaksuista riippumatonta vähimmäisavustusta on vuodesta 1996 alkaen myönnetty 65 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka asuu Kreikassa ja jonka työeläke ja ansiotulot eivät ylitä 850 euroa (2014) kuukaudessa. Vähimmäisavustuksen määrä on tuloharkintainen. Täysimääräinen avustus on useamman vuoden ajan säilynyt muuttumattomana ja sen suuruus on tulo rajoista riippuen enintään 230 euroa kuukaudessa.

Uuden peruseläkkeen on määrä korvata vähimmäisavustus ja tarjota perustoimeentulo myös niille, joiden vakuutusaika jää alle työeläkkeeseen vaadittavat 15 vuotta. Vakuutetulle voidaan tällöin myöntää tuloharkintainen osa peruseläkkeestä 67 vuoden vanhuuseläkeiässä. Kreikan valtio vastaa vähimmäiseläkkeen rahoituksesta.

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeeseen on tehty muutoksia eläkeuudistusten myötä. Merkittävin uudistus koskee työkyvyttömyyseläkkeensaajia, joille eläke on jo myönnetty. Kaikki eläkkeensaajat on arvioinut uudelleen riippumaton ja satunnaisesti valittu lääkarilautakunta. Tällä toimenpiteellä on haluttu tarkistaa, että kaikki työkyvyttömyyseläkkeensaajat ovat oikeutettuja eläkkeeseen. Eläkeoikeus myös tarkistetaan säännöllisin väliajoin. Lääkarilautakunta toimii Työkyvyttömyyden arviointikeskus KEPA:n alaisuudessa ja se arvioi myös uudet työkyvyttömyyseläkkeenhakijat.

Toinen merkittävä uudistus on työkyvyttömyysasteen määrittelevän taulukon kehittäminen ja tarkentaminen. Uudistusten seurauksena työkyvyttömyyseläkkeensaajien määrä laski vuonna 2013 vuodesta 2010 melkein neljänneksen (23 %).

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

Työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää, että Työkyvyttömyyden arviointikeskus (KEPA) on arvioinut vakuutetun työkyvyn alentuneen vähintään 50 prosenttia ja että vakuutettu on ollut vakuutettuna vaadittavan vähimmäisajan.

Henkilö on oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hän täyttää edellä esitetyt yleiset ehdot. Lisäksi hänelle on täytynyt kertyä IKA-ETAM:ssa vähintään:

- 4500 vakuutuspäivää (15 vuotta);
- 1500 vakuutuspäivää (5 vuotta), jos näistä vähintään 600 vakuutuspäivää (2 vuotta) on kertynyt työkyvyttömyyden toteamista edeltäviltä viideltä vuodelta;

- 300 vakuutuspäivää, jos kyseinen henkilö on alle 21-vuotias. (21 vuotta täyttäneillä vakuutusaikaedellytys kasvaa 120 päivää jokaista vuotta kohden 4500 päivän vakuutus-aikaan asti; vaadittavien 300 päivän on kuitenkin täytynyt kertyä työkyvyttömyyden havaitsemista edeltäviltä viideltä vuodelta.)

Työkyvyttömyyseläkkeen määräytyminen

Täysin sokeat ja tietyistä sairauksista kärsivät vakuutetut, joille on kertynyt vakuutusaikaa 4 050 päivää (13,5 vuotta), saavat 10 500 vakuutuspäivää (35 vuotta) vastaavan eläkkeen ikäänsä katsomatta.

Työkyvyttömyyseläkkeen laskennassa otetaan huomioon työkyvyttömyysaste, työkyvyttömyyden syy sekä eläkehakemuksen jättämistä edeltävien viiden vuoden palkka. Vakuutetulla on oikeus:

- täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos työkyvyttömyysaste on yli 80 prosenttia.
- 75 prosenttia täydestä eläkkeestä, jos työkyvyttömyysaste on 67–79,9 prosenttia. Poikkeuksena psyykkiset sairaudet tai jos vakuutetulla on yli 6000 vakuutuspäivää (20 vuotta), jolloin vakuutettu on oikeutettu täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen.
- 50 prosenttia täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä, jos työkyvyttömyysaste on 50–66,9 prosenttia. Poikkeuksena psyykkiset sairaudet tai jos vakuutetulla on yli 6000 vakuutuspäivää (20 vuotta), jolloin vakuutettu on oikeutettu täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Työkyvyttömyyseläke muuttuu tietyin edellytyksin pysyväksi, jolloin henkilön ei tarvitse läpikäydä tarkastuksia työkyvyttömyyden arviointikeskuksessa (KEPA).

Työskentely työkyvyttömyyseläkkeen ohella on mahdollista. Työkyvyttömyyseläke on mahdollista yhdistää muihin eläkkeisiin tai ilmoitettuihin tuloihin, kunhan tulojen kokonaismäärä ei ylitä 3 680 euroa kuukaudessa.

Jos henkilö on täysin työkyvytön, kolmannen osapuolen antamaa hoitoa varten maksetaan korvausta enintään 660,80 euroa kuukaudessa.

Perhe-eläke

Perhe-eläkkeeseen on tehty joitakin muutoksia eläkeuudistusten myötä. Merkittävin uudistus koskee leskeneläkkeensaajia, joille on myönnetty perhe-eläke 15.7.2010 jälkeen. Lakien 3865/10 ja 4002/2011 mukaan eläkkeensaajien omat vanhuuseläkkeet vaikuttavat leskeneläkkeeseen vähentävästi. Uudistus astui voimaan huhtikuussa 2015. Leskeneläkettä vähennetään 30–75 prosenttia riippuen lesken omasta vanhuuseläkkeestä. Vähennys koskee myös lisäeläkeitä. Vähennykset eivät koske työkyvyttömiä leskeneläkkeensaajia.

Toinen merkittävä uudistus (laki 3865/10), joka ei vielä kuitenkaan ole astunut voimaan, koskee leskeneläkeoikeutta. Lain mukaan leskeneläkkeeseen on oikeutettu vain puoliso, joka on ollut edunjättäjän kanssa naimisissa vähintään kolmen vuoden ajan. Lisäksi, jos edunjättäjä on saanut vanhuuseläkettä tai työkyvyttömyyseläkettä, avioliiton on täytynyt kestää vähintään viisi vuotta. Leskeneläkeoikeus on sekä miehillä että naisilla sama.

Oikeus perhe-eläkkeeseen

Vakuutetun tai eläkkeensaajan kuollessa tämän perheenjäsenillä on oikeus perhe-eläkkeeseen, jos edunjättäjällä oli oikeus vanhuuseläkkeeseen tai työkyvyttömyyseläkkeeseen tai hänelle oli kertynyt vähintään 1 500 vakuutuspäivää (5 vuotta), joista vähintään 300 (1 vuosi) kuolemaa edeltäviltä viideltä vuodelta.

Jos vakuutettu kuolee työtapaturman seurauksena, hänen perheenjäsenillään on oikeus eläkkeeseen vakuutuskauden pituudesta riippumatta. Jos vakuutettu kuolee muualla kuin työssä tapahtuvan tapaturman seurauksena, vainajalle on täytynyt kertyä puolet edellä mainituista vakuutuspäivistä. Jos kuollut henkilö sai vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä, eläke siirretään hänen perheelleen tarkastamatta vainajan täyttämää vakuutusaikaa. Edunsaajia ovat:

- Eloonjäänyt puoliso.
- Vainajan lapset sukulaisuussuhteesta riippumatta, jos nämä ovat naimattomia, eivät saa eläkettä, ovat alle 18-vuotiaita. Tai 24-vuotiaita, jos he opiskelevat valtion tunnustamassa ammattikoulussa, toisen asteen jälkeistä koulutusta tarjoavassa oppilaitoksessa tai korkeakoulussa Kreikassa tai ulkomailla, eivät käy töissä eivätkä saa jonkin toisen pääsosiaaliturvajärjestelmän tai julkisen laitoksen myöntämää eläkettä omasta työstään, ovat täysorpoja tai olivat kuolleen ja toisen vanhemman jättämän vanhemman huollettavana.
- Niillä lapsilla, jotka eivät kykene elättämään itseään työllä ja joiden työkyvyttömyys on todettu ennen 18 vuoden ikää, on oikeus perhe-eläkkeeseen iästään riippumatta koko työkyvyttömyyden ajalta.
- Edunjättäjän huollettavina olleet lapsenlapset ja sukulaiset ylenevässä polvessa, jotka ovat edunjättäjän kuollessa orpoja (koskee vain henkilöitä, jotka ovat liittyneet vakuutusjärjestelmään ennen 1.tammikuuta 1993).
- Vanhemmat (biologiset vanhemmat tai ottovanhemmat), joiden elatuksesta edunjättäjä pääasiassa vastasi (koskee vain henkilöitä, jotka ovat liittyneet vakuutusjärjestelmään ennen 1. tammikuuta 1993).

Jos vakuutettu puoliso kuolee avioliiton kuuden ensimmäisen kuukauden aikana, leskellä ei ole oikeutta eläkkeeseen. Jos edunjättäjä on kuitenkin kuollut tapaturman seurauksena, eloonjääneellä puolisollla on oikeus eläkkeeseen vain, jos parilla on yhteinen lapsi joko syntymän tai avioliiton kautta tai jos leski on raskaana. Jos vakuutettu puoliso kuolee avioliiton 24 ensimmäisen kuukauden aikana, leskellä ei ole oikeutta eläkkeeseen.

Perhe-eläkkeen määräytyminen

Jos edunjättäjä on liittynyt vakuutusjärjestelmään ennen 31. joulukuuta 1992, leskeneläke on 70 prosenttia edunjättäjän vanhuuseläkkeestä tai teoreettisesta eläkkeestä. Eläkkeellä on vähimmäis- ja enimmäismäärä. Eläkettä maksetaan kolmen vuoden ajan. Tämän jälkeen työssä käyvälle tai eläkkeellä olevalle leskelle maksettava eläke laskee 50 prosenttiin, kunnes hän täyttää 65 vuotta. Tällöin eläke nousee 70 prosenttiin. Oikeus eläkkeeseen lakkaa, jos leski menee uudelleen naimisiin.

Lapsille myönnettävä eläke on 20 prosenttia vanhuuseläkkeestä, johon edunjättäjällä olisi ollut oikeus. Edunsaajille maksettavan perhe-eläkkeen kokonaissumma ei voi olla suurempi kuin eläke, johon kuolleella henkilöllä olisi ollut oikeus.

Jos edunjättäjä on liittynyt vakuutusjärjestelmään tammikuun 1. päivän 1993 jälkeen, leskeneläke on 50 prosenttia siitä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen perusosasta, jota 80-prosenttisesti työkyvytön edunjättäjä olisi saanut tai sai kuolinpäivänään. Eläkkeellä on vähimmäis- ja enimmäismäärä. Kolmen vuoden kuluttua kuolinpäivästä työssä käyvälle tai eläkkeellä olevalle leskelle maksettava eläke laskee 50 prosenttiin, kunnes leski täyttää 65 vuotta. Tämän jälkeen leskelle maksetaan 70 prosenttia leskeneläkkeestä. Oikeus eläkkeeseen lakkaa, jos leski menee uudelleen naimisiin.

Lapsilla on oikeus 25 prosenttiin vanhuuseläkkeestä, jota edunjättäjä sai tai olisi saanut eläessään. Edunsaajille maksettava perhe-eläke on vähintään 80 prosenttia minimivanhuuseläkkeestä ja enintään 100 prosenttia edunjättäjän eläkkeestä.

Eronneen puolison perhe-eläkeoikeus

Vuodesta 2011 (5.8.2011 alkaen) perhe-eläkeoikeus on koskenut myös eronnutta puolisoa. Ehtona on, että avioliitto on kestänyt vähintään 10 vuotta, eronnut puoliso ei ole mennyt uusiin naimisiin eikä eronneen puolison yhteen lasketut vuositulot ylitä tulorajoja. Vuonna 2010 tuloraja oli 10 080 euroa vuodessa. Jos edunjättäjä oli naimisissa useasti, jaetaan perhe-eläkkeen määrä entisten puolisojen kesken avioliittovuosien perusteella.

Työkyvyttömän leskeneläke

Jos eloonjäänyt puoliso oli edunjättäjän kuollessa vähintään 67-prosenttisesti työkyvytön, hän saa täyden eläkkeen ilman rajoituksia koko työkyvyttömyyden kestoajalta. Oikeus eläkkeeseen lakkaa, jos leski menee uudelleen naimisiin.

Täysorvon eläke

Jos edunjättäjä on liittynyt vakuutusjärjestelmään ennen 31. joulukuuta 1992, täysorvolle myönnettävä eläke on 60 prosenttia edunjättäjän vanhuuseläkkeestä. Edunsaajille maksettavan perhe-eläkkeen kokonaissumma ei voi olla suurempi kuin eläke, johon kuolleella henkilöllä olisi

ollut oikeus. Täysorpojen eläke ei voi olla yli 60 prosenttia kyseisestä eläkkeestä. Jos eläkkeiden yhteissumma ylittää määrätyn tason, kutakin eläkettä alennetaan suhteellisesti.

Jos edunjättäjä on liittynyt vakuutusjärjestelmään tammikuun 1. päivän 1993 jälkeen, täysorvon eläkkeen määrä on 50 prosenttia, paitsi jos lapsella on oikeus eläkkeeseen sekä isänsä että äitinsä puolelta. Edunsaajille maksettava perhe-eläke on vähintään 80 prosenttia minimivanhuuseläkkeestä ja enintään 100 prosenttia edunjättäjän eläkkeestä.

Indeksiturva

Taloustilanteesta johtuen indeksikorotuksista on luovuttu vuosina 2010-2014.

Peruseläkkeet ja työeläkkeet tarkistetaan indeksillä, joka määräytyy kuluttajahintaindeksin (50 %) ja BKT:n (50 %) muutosten mukaan. Eläkkeitä tarkistetaan kuitenkin enintään kuluttajahintaindeksin mukaan. Karttuneet eläkeoikeudet tarkistetaan kuluttajahintaindeksin mukaan.

Lisäeläketurva

Pakolliset lisäeläkkeet muodostavat kiinteän osan työeläketurvaa. Eläkeiät ja oikeus eläkkeeseen edellyttävät vastaavien vähimmäisehtojen täyttämistä kuin yleisen sosiaalivakuutuksen eläkejärjestelmässä, joiden täytyessä järjestelmästä maksetaan lisäosaa vakuutetun karttuneeseen lakisääteisen työeläkkeeseen. Lisäeläkejärjestelmä muutettiin vuonna 2012 (laki 4052/2012) maksuperusteiseksi (NDC, notional defined contribution). Lisäetuuksia ovat maksaneet ammatilakohtaiset avustuskassat ja yleinen lisäeläkejärjestelmä ETEAM. Vuoteen 2015 mennessä kaikki lisäeläkekassat pyritään yhdistämään yhdeksi lisäeläkejärjestelmäksi ETEA.

Työmarkkinoilla sovittu vapaaehtoinen lisäeläketurva on erittäin vähäistä. Laki on rajoittanut työnantajakohtaisia eläkejärjestelmiä, mutta vuonna 2002 säädettiin tällaiset eläkejärjestelmät mahdollistava laki. Lisäeläketurvaa on järjestetty lähinnä suurten yritysten henkilökunnalle. Pienyrityksissä, joita kreikkalaisista yrityksistä valtaosa on, lisäeläkejärjestelyt ovat olleet hyvin harvinaisia.

Hallinto

Sosiaalivakuutuslaitos EFKA (Eniaio Koinonikis Asfalisis) hallinnoi yleistä sosiaalivakuutusta. Kaikki erityislaitokset sulautettiin osaksi EFKAa 1.1.2017. Tosin osa erityislaitoksista hoitaa vielä eläkkeiden käsittelyn ja maksamisen. EFKA kerää vakuutusmaksut ja toimii yhdyslaitoksena sosiaaliturvasopimusasioissa. EFKA kattaa sairaus-, äitiys- ja eläke-etuudet.

Työ- ja sosiaaliministeriö valvoo EFKAN toimintaa.

Erityislaitokset (sulautettu osaksi EFKAa 1.1.2017):

- Maataloustyöntekijöiden sosiaalivakuutuskassa, OGA (Organismos Georgikon Asfaliseon).

- Itsenäisten ammattinharjoittajien sosiaalivakuutuskassa OAE (Organismos Asfalisis Eleftheron Epaggelmaton) kattaa itsenäiset ammattinharjoittajat, kuten käsityöläiset, liikemiehet, hotellinomistajat, kuljettajat ja matkanjärjestäjät.
- Vapaiden ammattinharjoittajien vakuutuskassa ETAA (Eniaio Tameio Aneksartita Apasxoloumenon) on terveysalan ammattilaisten, lakimiesten ja insinöörien vakuutuskassa.
- Merimiesten eläkekassa NAT (Naftiko Apomachiko Tameio).

Lisäksi tiedotusvälineiden työntekijät kuuluivat tiedotusvälineiden vakuutuskassaan ETAP-MME (Eniaio Tameio Asfalisis Prosopikou Meson Mazikis Enimerosis) ja julkisen sähköyhtiön työntekijät omaan kassaan (TAP-DEH).

Valtion virkamiesten eläkkeitä hallinnoi aiemmin valtiontalouden tarkastusvirasto GLK (Geniko Logistirio tou Kratous), joka toimi valtiovarainministeriön alaisuudessa.

Aiheesta muualla:

- Kreikan eläkejärjestelmän kuvaus SSA:n sivuilla
- Kreikan eläkejärjestelmän sekä sosiaaliturvan kuvaus Euroopan komission sivuilla
- Lisätietoa eläkkeen hakemisesta Kreikasta (Työeläke.fi)